

Юлія Рудакова,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,

Інститут книгознавства

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: rudakova@nbuv.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1159-9429>

**ВИДАННЯ БЕЗ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДРУКАРНІ
ЛЬВІВСЬКОГО БРАТСТВА СВ. ТРІЙЦІ У ФОНДІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Мета статті – представити результати часткової атрибуції семи видань львівської друкарні братства св. Трійці, на титулі яких не зазначено місце друкування, зі складу збірки відділу стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського; продемонструвати шлях атрибуції вихідних відомостей за допомогою аналізу друкарського матеріалу: шрифтів і декоративних елементів художнього оздоблення. *Методологія* атрибуції та книгознавчого дослідження видань із відсутніми чи неповними вихідними відомостями полягає у комплексному вивченні друкарських особливостей видань, насамперед елементів структури тексту, художнього оздоблення та шрифтів. *Наукова новизна.* Для книгознавчого аналізу у фонді відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ виокремлено сім видань різної тематики, формату та обсягу, надрукованих без зазначення повних вихідних відомостей. За поліграфічними матеріалами та використаними декоративними елементами встановлено, що це видання львівської друкарні братства св. Трійці. Одна з цих публікацій не представлена у бібліографії українських стародруків. Статтю доповнюють бібліографічні описи розглянутих видань, укладені в хронологічній послідовності, а також зображення низки елементів художнього оздоблення, які часто використовувалися у продукції друкарні братства св. Трійці та виявлені в аналізованих виданнях. *Висновки.* Аналіз друкарського матеріалу – шрифтів і декоративних елементів оздоблення – є дієвим методом встановлення місця видання та друкарні. Атрибуція за поліграфічними і художніми

особливостями видань дає змогу розширити бібліографію продукції друкарні братства св. Трійці та є перспективним напрямом виявлення нових видань без вихідних відомостей українських друкарень.

Ключові слова: атрибуція, вихідні відомості видання, львівська друкарня братства св. Трійці, елементи художнього оздоблення, ініціал, заставка, кінцівка.

Актуальність. Мета дослідження. Методологія. Під час укладання каталогу українських стародруків латинським шрифтом із фонду відділу стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – НБУВ) значну увагу було приділено опису видань без вихідних відомостей, особливо тих, які не увійшли до переліку національної бібліографії, відображеної у каталозі українських стародруків Я. Запaska, Я. Ісаєвича «Пам’ятки книжкового мистецтва» [1]. Низку таких видань розглянуто в нашій статті «Видання без вихідних даних друкарні Львівського єзуїтського колегіуму XVIII ст. у фонді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» [4]. Нині зосередимося на продукції іншого львівського друкарського осередку – друкарні братства св. Трійці.

Названа друкарня діяла при львівському кафедральному костелі під керівництвом одного зі священників кафедральної парафії приблизно з 1707 до 1786 р. [2, с. 289]. Тут друкували книги польською та латинською мовами.

У фонді відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ налічується майже 90 видань друкарні братства св. Трійці у близько 180 примірниках, що становить трохи більше четвертої частини репертуару друкарні, зафіксованого в каталозі Я. Запaska, Я. Ісаєвича [1]. Деякі з видань містять на титулах неповні вихідні відомості: лише рік або місто і рік, натомість вказівки на друкарню нема.

Тематика видань друкарні братства св. Трійці була типовою для українських друкарських осередків того часу, що функціонували при церковних інституціях. У ній публікували різноманітні молитовники, збірники церковних документів і пастирські послання, статuti католицьких орденів, теологічні та полемічні трактати, агіографічні твори, збірки повчань, поради для священників, проповіді. Також було чимало видань про історію окремих місцевих храмів, регіональних санктуаріїв і святинь.

Видання світського характеру представлені творами панегіричного змісту, характерними для всіх українських друкарень календарями, програмами вистав, тезами диспутів. Сюди ж належать нечисленні посібники з риторики, граматики латинської та польської мов, словники, збірки світської поезії, публіцистичні та драматичні твори тогочасних авторів, енциклопедичні збірники, історичні нариси, описи подорожей, твори з медицини і ветеринарії тощо.

Видання друкарні традиційно містять різні елементи художнього оздоблення: гравіровані ініціали, заставки та кінцівки, смужки з виливних прикрас, тематичні гравюри та зображення гербів. Виявлення і систематизація поліграфічних матеріалів великого книжкового масиву дає змогу з високим ступенем вірогідності визначати місце друкування чи друкарню для видань із неповними чи відсутніми вихідними відомостями. Тому аналіз елементів друкарського оздоблення став методологічною основою для атрибуції розглянутих у пропонованій статті видань і встановлення їхніх повних вихідних відомостей.

Виклад основного матеріалу. Наукова новизна. Для книгознавчого аналізу було виокремлено сім видань друкарні братства св. Трійці з неповними чи відсутніми вихідними даними на титулі. Це твори різної тематики та обсягу форматом 8°, 4° і 2°. Причини, з яких вихідні відомості було подано в неповному обсязі, неочевидні, однак можемо виключити цензурні міркування чи контрафактні мотиви. До тексту статті додано складені у хронологічному порядку бібліографічні описи розглянутих творів із їхніми повними назвами, в квадратних дужках зазначено не вказані на титулах складові частини вихідних відомостей. Для унаочнення викладу додано зображення деяких кінцівок, наявних у аналізованих виданнях. Інші поліграфічні матеріали друкарні, зокрема ініціали з кількох комплектів, представлено в нашій електронній виставці «Художнє оздоблення видань львівської друкарні братства Трійці» на сайті НБУВ [5]. Основними бібліографічними покажчиками для звірки видань є каталог українських стародруків Я. Запаса, Я. Ісаєвича «Пам'ятки книжкового мистецтва» [1] та покажчик К. Естрайхера «Bibliografia Polska» [7]. У каталозі Я. Запаса, Я. Ісаєвича одне з видань не зафіксоване, щодо лише двох видань вказано повні

вихідні дані. У покажчику К. Естрайхера нема відомостей про два видання, бібліографічні описи решти друків містять неповну інформацію про вихідні дані, зазначену на титулах.

Збірник молитов «*Officia sanctorum propria sanctæ ecclesiæ romanæ*» підготував і видав у 1739 р. префект друкарні братства св. Трійці Лаврентій Перович [1, № 1355; 7, t. 24, s. 194]. Вже сам цей факт вказує на місце друкування. Тим часом на титулі зазначено лише рік видання. Серед елементів оздоблення наявні кінцівки «кошик із квітами» (49х60 мм; див. рис. 1) та «орел під всевидячим оком» (49х78 мм; див. рис. 2). Примірник відділу стародруків походить зі збірки Волинської православної духовної семінарії, до якої наприкінці XVIII – на початку XIX ст. згромаджували книжкові фонди розформованих інституцій і вилучені у приватних власників збірки.

У 1747 р. друкарня братства св. Трійці видала об'ємну збірку поезій на релігійну тематику, зокрема на честь святих, «*Opera poetica*» авторства львівського каноніка Казимира Томаша Свірського (1688–1750) [1, № 1618; 7, t. 30, s. 106]. На титулі вказано, що до друку збірку підготував племінник автора Криспін Чешковський (1730–1792), з вихідних відомостей зазначено лише рік. Місце друкування визначається за елементами оздоблення, серед яких назвемо ширококовжані в продукції друкарні кінцівки «плодовогідна композиція» (48х73 мм; див. рис. 3) та «серце в бароковому обрамленні з пташками» (68х85 мм; див. рис. 4). Примірник відділу стародруків містить дарчий напис автора бібліотеці Красноставського єзуїтського колегіуму: «*Pro Bibliotheca Oratorum Sive Rhetorum Academicorum Soc: Jesu Crasnostawiens. Auctor cum debitis suis Obsequijs offert Casim: de Romanow Swirski Canon. Metr. Leop. Schol. Cat. Chelmen. D. Z. P. mpp.*», а також шифр збірки Волинської православної духовної семінарії, до складу якої він потрапив, вірогідно, наприкінці XVIII ст.

Не раніше середини 1750 р. друкарня братства св. Трійці перевидала пастирський лист папи Бенедикта XIV, початково надрукований у Римі в 1749 р.: «*Sanctissimi Domini Nostri Benedicti Papæ XIV. epistola encyclica ad omnes patriarchas, archi episcopos, atque episcopos. De præparatione ad annum universalis iubilæi. Romæ*

MDCCXLIX. Ex Typographia Reverendæ Camerae Apostolicæ» [1, № 1719]. На звороті титульного аркуша вміщено супровідний лист львівського архієпископа Миколая Ігнатія Вижицького (1698–1757), датований у Львові 24 червня 1750 р., чим визначається нижня межа часу передруку. В каталозі Я. Запасака, Я. Ісаєвича видання помилково приписано друкарні Яна Шліхтина (яка почала свою діяльність у 1755 р.), однак його оздоблення однозначно вказує на друкарню братства св. Трійці: два ініціали з різних комплектів [5, рис. 9 «І», рис. 10 «А»], заставка та згадана вище кінцівка «серце в бароковому обрамленні з пташками» (див. рис. 4). Два примірники відділу стародруків, один без титульного аркуша, переплетено у складі різних конволютів, один із яких походить із Загінецької бібліотеки Стажинських, інший має шифр невідомої книгозбірні.

Збірник «*Institutiones politico-religiosæ*» священника ордену францисканців-реформатів Станіслава Клечевського (1714–1776), що містить настанови та правила християнської поведінки для молоді, виходив друком у 1758 та 1759 рр. [1, № 2026, 2106; 7, т. 19, s. 274], однак у першому випадку на титулі не вказано місце друкування та друкарню. По суті, це одне видання, в 1759 р. було лише передруковано аркуші першого зошита з титулом (зокрема, було зазначено місце друкування), присвятою, дозволом на друкування, а також останні аркуші з індексом і переліком помилок друку, причому перелік помилок збільшився з трьох до п'яти сторінок. Видання 1758 р. містить присвяту Миколі Василю Потоцькому (1712–1782) та гравюру з його гербом на звороті титульного аркуша (при передруку наступного року видавці обмежилися лише присвятою іншому достойнику, без гравюри). Гравюра на міді зображає герб у нетрадиційній манері – частково розвернутим у лівий від глядача бік. Вона не підписана, але за стилем зображення можна припустити, що її автором був львівський гравер і видавець Іван Филипович (?–1770). Серед елементів оздоблення наявні багато ініціалів із кількох різних комплектів, насамперед чорних ініціалів із рослинним орнаментом [5, рис. 9], заставка та кілька кінцівок, серед яких – згадана вище «плодово-ягідна композиція» (див. рис. 3), а також кінцівка «два роги достатку під короною» (53х75 мм; див. рис. 5). У відділі стародруків зберігаються два примірники видання

1758 р. Один із них походить зі збірки Волинської православної духовної семінарії, до якої потрапив, вірогідно, наприкінці XVIII ст. з Острозького єзуїтського колегіуму, – за шифрами та написом на титулі «[Pro] novitus Soc: Iesu». Інший примірник містить датований напис о. Сильвестра, який подарував книгу бібліотеці брусилівських капуцинів: «Procuravit P. Sylvester pro Bibliotheca PP. Capucinor[um] Brusiloviensiu[m] 1786.»; а також власницький запис: «Ex Libris [Winz Kumanowski]», який, можливо, вказує на Вінцентія Кумановського, сина овруцького чашника Михайла Кумановського, учня Львівського єзуїтського колегіуму в середині XVIII ст. [3, с. 454, 457; 6, с. 166].

У 1759 р. друкарня братства св. Трійці випустила історико-панегіричний твір про правлячу верхівку Новогрудка «Novogrodecum Ducum Novogrodensium olim Regia urbs hodie princeps palatinatus Novogrodensis» із присвятою меценату видання князю Юзефу Олександрові Яблоновському (1711–1777) [1, № 2115; 7, т. 24, с. 172–173]. Автором праці є Юзеф Пажовський (1721–1785), викладач і префект низки навчальних закладів і бібліотек. Зокрема в 1757–1758 рр. він обіймав посаду префекта середніх шкіл і бібліотеки в Новогрудку [8, с. 116–117]. На титулі вказано місто й рік друкування. За використаними ініціалами, переважно з комплекту чорних ініціалів із рослинним орнаментом [5, рис. 9], а також за курсивним шрифтом видання атрибутується друкарні братства св. Трійці. У відділі стародруків зберігаються три примірники без провенієнцій.

Невеликий панегірик на честь архідиякона львівського митрополичого костелу та генерального офіціала Стефана Мікульського (1714–1783) «Wspaniały weselący się cor helikońskich przy brzmiaćey Appollina lutni okrzyk, albo Wesole imieniny» [1, № 2238] було презентовано адресату в 1761 р. від імені львівської кафедральної семінарії і надруковано, вірогідно, в тому самому році. На титульному аркуші зазначено лише місто, рік друкування визначаємо приблизно за датою події, друкарню – за художнім оформленням. Видання прикрашають два ініціали з різних комплектів друкарні братства св. Трійці [5, рис. 9 «J», рис. 14 «T»], дві заставки, одна з яких фігурує у двох інших розглянутих виданнях, та згадана

вище кінцівка «серце в бароковому обрамленні з пташками» (див. рис. 4). На звороті титульного аркуша вміщено мідерит Юрія Вишловського з гербом С. Мікульського. Однак у примірнику відділу стародруків, переплетеному у складі конволюта з невстановленої книгозбірні, гравюру з гербом не надруковано, що можна вважати варіантом титульного аркуша.

Найцікавішим є видання «Prawa powszechne przeciw drukowanemu roku 1766. wykładowi praw dyssydenckich» [7, t. 25, s. 218], не відображене в каталозі українських стародруків Я. Запасака, Я. Ісасевича. Цей невеликий трактат із церковного права вийшов друком у 1767 р. анонімно, але, як зазначено на одному з примірників та в покажчику К. Естрайхера, автором твору є тринітарій Ігнатій Грабовський (1727–1810). Місце його друкування засвідчують використані елементи художнього оздоблення: ініціал із комплекту чорних ініціалів із рослинним орнаментом [5, рис. 9 «W»] та три кінцівки, одна з яких – згадана вище «плодово-ягідна композиція» (див. рис. 3), дві інші також фіксуються у виданнях друкарні братства св. Трійці. У відділі стародруків зберігаються чотири примірники видання. На одному автор залишив дарчий напис бібліотеці тринітарського монастиря з нелокалізованої місцевості: «Pro Bibliotheca Convent[us] Ryszczowiensis Ordinis Discalceat[orum] SSmae Trinit[at]is Redempt[ivorum] Ca[ptivorum] Offert Author P[ate]r Ignatius a S. Maria de Mercede Ejus[us] Or[dinis]». Інший примірник містить провенієнції бібліотеки Стецьких, місцезнаходження якої наразі встановити не вдалося: напис «Tekla Stecka» та гербову печатку з написом «Biblioteka T: I: L: Steckich» (можливо, Теклі Стецької та її сина Людвика). Третій примірник має залишки наліпок і шифри невстановлених книгозбірень. Останній примірник, згідно з написом, у 1779 р. подарував бібліотеці чуднівських бернардинів місцевий вікарій о. Фаустин Станасевич: «An[n]o D[omi]ni 1779 Hunc libellum applicavit Bibliothecae Cudnoviensi P. P. Bernardinor[um] R. P. Faustus Stanasiewicz [pro] tunc Vicari[us] Cudno[viensis]», пізніше примірник потрапив до бібліотеки Луцько-Житомирської семінарії, що засвідчує пошкоджена наліпка з шифром.

Висновки. Книгознавчим аналізом було охоплено сім видань друкарні братства св. Трійці 1739–1767 рр. У всіх виданнях

не зазначено місце друкування, лише на титульному аркуші двох із них вказано місто, в якому їх було надруковано. Для двох видань місце друкування та друкарню встановлено за бібліографічними покажчиками та підтверджено аналізом використаних елементів художнього оздоблення. Для решти видань основним джерелом атрибуції вихідних відомостей став друкарський матеріал: шрифти і декоративні елементи – гравіровані ініціали, заставки, кінцівки.

Загалом комплекс поліграфічних матеріалів досліджених видань є типовим для продукції друкарні братства св. Трійці, оскільки його елементи фіксуються також у інших виданнях друкарні із зазначеними вихідними відомостями. Тому його аналіз дав змогу не лише визначити місце друкування цих творів, а й став у пригоді при атрибуції інших видань без вихідних даних. Методика атрибуції видань без зазначених вихідних відомостей за елементами художнього оздоблення досить ефективна в роботі зі стародруками певного регіону, підтвердженням цьому є випадок зі львівськими виданнями. Застосування цієї методики дає змогу доповнити національну бібліографію шляхом атрибуції видань без вихідних відомостей.

На рис. 1–5 подано зображення одного з елементів художнього оздоблення – кінцівок, які використовувала львівська друкарня братства св. Трійці для оформлення своїх видань.

Рис. 1. Кінцівка «кошик із квітами»

Рис. 2. Кінцівка «орел під всевидячим оком»

Рис. 3. Кінцівка «плодово-ягідна композиція»

Рис. 4. Кінцівка «серце в бароковому обрамленні з пташками»

Рис. 5. Кінцівка «два роги достатку під короною»

Бібліографічні описи розглянутих видань

1. Perowicz, Laurentius. *Officia sanctorum propria sanctæ ecclesiæ romanæ, juxta Decreta, Summorum Pontificum, Adiunctis Lectionibus II. ac III. Noct: ex Octavario Romano infra octavas frequentius occurrentes, cura, studio, & impensis, Lavrentii Perowicz, ecclesiæ archi-cathedralis leopoliensis mansionarij typographiæ, Conf: SS. Trinitatis, Præfecti superiorum permissu, reimpressa.* – [Leopolis : Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis], 1739. – [8], 206, L p. ; 8°. – Сигнатури:)1⁴,A–Q⁸. Фінгерпринт: 7.ij m.m. asq; JoUm 3 1739A. – Запаско, Ісаєвич, № 1355; Estreicher, t. 24, s. 194.

2. Świrski, Kazimierz Tomasz. *Opera poetica perillustris & reverendissimi Domini Domini Casimiri de Romanow & Swirz Swirski canonici metropolitani leopoliensis scholastici cathedr: chełmensis drohobycensis zienkowiensis &c. præpositi. Vario genere carminum conscripta. Studio opera & conatu a. r. D. Crispini de Cieszkow Cieszkowski nepotis sui clerici minorum ordinum luci publicæ exposita.* – [Leopolis : Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis], 1747. – [14], 1–190, 197–366, 368–372, 372–452, [4] p. ; 4°. – Сигнатури: [a]⁴, (b)², A⁴, B², C⁴, D⁶, E–V⁴, W–Z⁴, Aa–Uu⁴, Ww–Zz⁴, Aaa–Hhh⁴, (1)². Фінгерпринт: MOIÆ udam ons- gnPO 3 1747A. – Запаско, Ісаєвич, № 1618 (без друкарні); Estreicher, t. 30, s. 106.

3. Benedictus XIV (папа). *Sanctissimi Domini Nostri Benedicti Papæ XIV. epistola encyclica ad omnes patriarchas, archi episcopos, atque episcopos. De præparatione ad annum universalis iubilæi. Romæ MDCCXLIX. Ex Typographia Reverendæ Camera Apostolicæ.* – [Leopolis : Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis, non ante 24.06.1750]. – [9] f. ; 2°. – Сигнатури: [1], A–D². Фінгерпринт: um6. isia umis iggi C 1749R. – Запаско, Ісаєвич, № 1719 (помилкова друкарня); Estreicher – немає.

4. Kleczewski, Stanisław Dominik. *Laudetur Iesus Christus. Institutiones politico-religiosæ iuxta regulas prudentiæ ac modestiæ christianæ in actibus externis religiosum juvenem dirigentes a p. f. Stanislao Kleczewski Ordinis Minorum S P. F. Reformatorum custodiæ russiæ sacerdote conscriptæ.* – [Leopolis : Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis], 1758. – [12], 297, [33] p. : grav. ; 8°. – Сигнатури: [1], (a)³, [b]², A–S⁸, T–U⁴, V–Y⁴, Z. Фінгерпринт: iaa- n-d- a.o- sira 3 1758R. – Запаско, Ісаєвич, № 2062; Estreicher, t. 19, s. 274.

5. Pażowski, Józef. *Novogrodecum Ducum Novogrodensium olim Regia urbs hodie princeps palatinatus Novogrodensis, ducatus aliquando in Lithuania amplissimi ex historiarum monumentis erutum, atq; in decem sectiones descriptum, insignioribus non modo Ducum & palatinorum Novogrodensium rebus gestis, præcipuis, præcipuorum Ducum Russiæ, Lithvaniæ, Novogrodiciæ genealogiis, sed observationibus, & adnotationibus etiam quibusdam criticis & philologicis auctum atq; illustratum. Bonarum litterarum statoris & vindicis. S. R. J. principis Josephi Alexandri e ducibus Prussiis Jabłonowski palatini novogrodensis. Leopoli : [Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis], 1759. – [10], 225 s. : 3 k. tab. ; 4°. – Сигнатури: [5],A–U⁴,V–Z⁴,Aa–Dd⁴,[1]. Фінгерпринт: M.O, a-o- ner- ri(S 3 1759R. – Запаско, Ісаєвич, № 2115 (без друкарні); Estreicher, t. 24, s. 172-173.*

6. Wspaniały weselących się cor helikońskich przy brzmiaćcy Appollina lutni okrzyk, albo Wesołe jmieniny starodawnego domu ozdoby, duchowieństwa chwały, Iasnie Wielmoznego Imci xiędza Szczepana z Mikulicz Mikulskiego archidyakona y officyała generalnego metropolitańskiego lwowskiego, kustosza stanisławowskiego, buskiego, kołomyjskiego, nawaryjskiego, łopatyńskiego, &c. &c. proboszcza, wyrazony. Od seminarium katedralnego lwowskiego, roku Pańskiego 1761. W Lwowie : [Drukarnia Bractwa Świętej Trójcy, 1761]. – [10] f. ; 2°. – Сигнатури: [1],(a),A–D². Фінгерпринт: e-ne a.a, ieie PrRo C 1761A. – Запаско, Ісаєвич, № 2238 (без друкарні); Estreicher – немає.

7. [Grabowski, Ignacy]. *Prawa powszechne przeciw drukowanemu roku 1766. wykładowi praw dyssydentskich, dla ewangelikow i protestantow nic nie wążących do druku podane.* – [Lwów : Drukarnia Bractwa Świętej Trójcy], 1767. – 116, [4] s. ; 8°. – Сигнатури: A–P⁴. Фінгерпринт: o-a- liow a,u- zbsz 3 1767A. – Запаско, Ісаєвич – немає; Estreicher, t. 25, s. 218.

Список бібліографічних посилань

1. Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва : каталог стародруків, виданих на Україні : у 2-х кн., 3-х ч. Львів : Вища шк., 1981–1984.

2. Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витoki, розвиток, проблеми. Львів : Світ, 2002. 520 с.

3. Лозинський Р. М. Андрій Філіпеський – професор поетики і географії Львівської академії єзуїтів у 1753–1754 рр. (перша згадка про викладача географії у Львові). *Scientific Collection “InterConf+”, 18(95): 2 nd ISPC “Scientific Goals and Purposes in XXI Century” (January 19–20, 2022; Seattle, USA)*. 2022. С. 443–461. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.046>

4. Рудакова Ю. К. Видання без вихідних даних друкарні Львівського єзуїтського колегіуму XVIII ст. у фонді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2017. Вип. 47. С. 177–193. <https://doi.org/10.15407/np.47.177>

5. Рудакова Ю. К. Художнє оздоблення видань львівської друкарні братства Трійці: [електронна виставка на сайті НБУВ]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6026> (дата звернення: 20.09.2024).

6. Boniecki A. *Herbarz Polski*. Warszawa, 1909. Т. XIII. [4], 400, IV s.

7. Estreicher K. *Bibliografia Polska*. Kraków, 1882-2007. Т. 8-35.

8. Królikowska A. *Profesorowie jezuickich seminariów nauczycielskich od XVI do XVIII wieku : słownik biograficzny*. Kraków, 2017. 184, [3] s. : faks., portr. (Studia i Materiały do Dziejów Jezuitów Polskich. Т. 26).

References

1. Zapasko, Y. P., Isaievych, Y. D. (1981-1984). *Pamiatky knyzhkovoho mystetstva: katalog starodrukiv, vydanykh na Ukraini* [Monuments of book art: catalogue of old prints published in Ukraine] (Books 1-2). Lviv [in Ukrainian].

2. Isaievych, Y. D. (2002). *Ukrainske knyhovydannia: vytoky, rozvytok, problemy* [Ukrainian book publishing: origins, development, and issues]. Lviv [in Ukrainian].

3. Lozynskyi, R. M. (2022). *Andrii Filipetskyi – profesor poetyky i heohrafiï Lvivskoi akademii iezuitiv u 1753-1754 rr. (persha zghadka pro vykladacha heohrafiï u Lvovi)* [Andriy Filipetsky – professor of poetics and geography at the Lviv Jesuit Academy in 1753-1754 (the first mention of a geography teacher in Lviv)]. *Scientific Collection*

“InterConf+” (Is. 18(95): 2nd ISPC “Scientific Goals and Purposes in XXI Century” (January 19-20, 2022; Seattle, USA)(pp. 443-461) [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.046>

4. Rudakova, Y. K. (2017). *Vydannia bez vykhidnykh danykh drukarni Lvivskoho iezuitskoho kolehiumu XVIII st. u fondi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Editions without publisher's imprint of Lviv Jesuit College printing-house of 18th century in the funds of Vernadsky National Library of Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 47, 177-193. Kyiv [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.47.177>

5. Rudakova, Y. K. (2022). *Khudozhnie ozdoblennia vydan lvivskoi drukarni bratstva Triitsi* [Decorations of Publications from the Lviv Printing House of the Trinity Brotherhood] [in Ukrainian]. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/6026> (Last accessed: 20.09.2024).

6. Boniecki, A. (1909). *Herbarz Polski*. Warszawa. T. XIII. [4], 400, IV s. [in Polish].

7. Estreicher, K. (1882-2007). *Bibliografia Polska*. T. 8-35. Kraków [in Polish].

8. Królikowska, A. (2017). *Profesorowie jezuickich seminariów nauczycielskich od XVI do XVIII wieku: słownik biograficzny*. Kraków [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 29.10.2024.

Yulia Rudakova,

PhD (History), Senior Researcher,

Institute of Book Science

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: rudakova@nbuv.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1159-9429>

Editions without imprints from the printing house of the Lviv Brotherhood of the Holy Trinity in the collection of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

The purpose of the article is to present the results of the attribution of seven editions published by the printing house of the Lviv Brotherhood of the Holy Trinity, produced without indication of the place of printing on the title page,

which now are preserved in the collection of the Department of Ancient and Rare Books at V. I. Vernadsky National Library of Ukraine (VNLU). The study also demonstrates the process of attributing imprints through the analysis of typographic materials, such as fonts and decorative elements. *The methodology* for attributing and conducting bibliographic study of publications with missing or incomplete imprint information involves a comprehensive study of the typographic characteristics of the editions, primarily focusing on the text structure, decorative elements, and fonts. *Scientific Novelty*. For bibliographic analysis, seven editions with varying topics, formats and volumes – printed without specifying complete imprint information – were selected from the collection of the Department of Ancient and Rare Books at VNLU. Based on typographic materials and decorative elements used, the place of publication for these editions was identified as the Lviv printing house of the Brotherhood of the Holy Trinity. One of these publications is not included in the bibliography of Ukrainian old prints. The article also includes bibliographic descriptions of the revised editions, arranged in chronological order, as well as images of decorative elements frequently found in editions from the Brotherhood's printing house, as presented in the analyzed copies. *Conclusions*. The analysis of typographic materials, such as fonts and decorative elements, is an effective method for determining the place of publication and the printing house. Attribution based on the typographic and decorative features of editions, allows for the expansion of the bibliography of works produced by the Brotherhood of the Holy Trinity's printing house and represents a promising approach for identifying new editions lacking imprint information from Ukrainian printing houses.

Keywords: attribution, imprint, printing house of the Brotherhood of the Holy Trinity in Lviv, decorative elements, initials, headpieces, tailpieces.